

1945

De Executies

19 verzetsmensen vermoord in Limmen

Ad Hoek

Deel B

Executie 6 april 1945

Verzetswerk en confrontatie

De Duitsers hadden de kusten van Frankrijk, België en Nederland, als het ware in een fort herschapen. Dat werd de Atlantikwal genoemd. In die tijd werden ook de boeren uit Limmen en andere plaatsen verplicht om met paard en wagen transportdiensten uit te voeren voor de Wehrmacht. Vaak moesten zij tussen de mijnevelden door, munitie brengen in de duinen naar de bunkers van de Atlantikwal.

Wat gebeurde er op die avond van de 6^e april 1945?

Op de boerderij van Klaas van Diepen aan de Nesdijk bevond zich niet alleen een verzetsgroep uit Limmen, maar ook een auto, een motorfiets en talrijke wapens. Hier zat ook een wapenmonteur ondergedoken. Dokter Schaars, een huisarts uit Akersloot, had een revolver, waar hij wel vanaf wilde omdat het wapen stuk was, het ketste. De ondergrondse kon het wapen goed gebruiken, dus ging de revolver voor reparatie naar Limmen.

Om te voorkomen dat de Duitsers de boerderij ('Veldhuis' genaamd) zouden bezoeken, was het via het gemeentehuis en de veterinaire dienst gelukt een plakkaat met het woord 'SCHURFT' op te hangen. Daarop stond aangegeven dat de paarden last van schurft hadden. Omdat

dat besmettelijk is hadden ze dan niet het recht om met de dieren over straat te gaan.

De Duitsers waren als de dood voor ziektes. Dit plakkaat was geplaatst aan het begin van het pad naar de boerderij. De mannen voelden zich mede door het plakkaat veilig op de boerderij. Als ze voor één van de motoren een poelietrekker nodig hebben, kunnen ze het ding nergens vinden. "Ik heb er nog wel eentje thuis" riep Piet van Kessel en hij was al op weg om het ding op te halen. Hij liep zodoende de latere gebeurtenissen mis.

Onverwacht bezoek

Later op de avond rond zes uur verschenen plotseling toch twee jonge Duitse soldaten op de fiets op het erf, om paard en wagen te vorderen om voor de Wehrmacht te rijden. Dit was buiten medeweten van de B.S. De Duitsers hadden door de ingevallen duisternis het plakkaat 'SCHURFT' niet gezien.

Klaas van Diepen was actief in het verzet. Juist op dat moment waren vijf mensen uit de illegaliteit van Limmen op de dorsvloer bezig

hun motoren te controleren en wapens schoon te maken op de werkbank. Een van de soldaten trok de deur open naar de dors en kon hebben gezien, dat de jongens daar aan het werk waren. Wim van Diepen, de zoon van Klaas, wist de soldaten er van te overtuigen dat zij geen paarden konden leveren. Er ontstond een zeer gespannen situatie. De verzetsmensen werden gewaarschuwd en dachten dat zij ontdekt waren.

Om zo snel mogelijk van de Duitsers af te zijn, vertelde Wim dat er schurft op de boerderij heerste en hij hen dus niet kon helpen. Hij vertelde ook, dat buurman Niek Adrichem even verderop misschien wel paarden had, omdat daar geen ziekte heerste en dat ze daar maar naar toe moesten gaan. Dat deden de jonge soldaten dan ook en ze liepen de Notweg op in de richting van de boerderij van Adrichem. Bleek van schrik beraadden de vijf leden van de Binnenlandse Strijdkrachten zich wat ze moesten doen. Ze vreesden, dat de Duitsers misschien sporen van hun aanwezigheid hadden gezien en dat de twee nu weggingen om hulp te halen, wat kon leiden tot het oprollen van hun organisatie. En zij besloten tot het allerslechtste: *“we schieten ze neer”*.

De confrontatie en aanleiding tot de tweede executie

Ze volgden de Duitse militairen. Haastig pakte één van de verzetslieden nog een pistool van de werkbank. De Duitsers, waren inmiddels angekommen bij de andere boerderij van Adrichem, waarvan zij paard en wagen hadden gevorderd. De boer was zijn paarden al uit de verder weg gelegen wei aan het halen. De jonge, nietsvermoedende Duitse soldaten stonden met de handen op hun rug te wachten tot de boer hun richting uitkwam. Van verre zag de heer Adrichem de Binnenlandse Strijders naderbij komen. Hij dacht bij zichzelf, dat gaat mis. Even verder kwam het tot een treffen, waarbij één van de Duitsers met een pistool onmiddellijk werd neergeschoten. Het vuurwapen van de tweede verzetsman ketste af, (uitgerekend het kapotte wapen van dokter Schaars??) waardoor de andere Duitser, al schietend met zijn karabijn, door het weiland kon vluchten en dekking kon zoeken achter een daar in de nabijheid staande windmolen. Vandaar schoot hij geruime tijd in de richting van de boerderij, zonder ook maar iemand te raken. Nadat hij van de eerste schrik bekomen was, vluchtte hij dwars over de weilanden en sloten richting Limmen. Hij kwam uit bij het huis van Willem Kraakman aan de Straatweg. Daar hield hij

een toevallig passerende auto met SD-ers aan en meldde intussen telefonisch de gebeurtenis bij zijn Ortskommandant Major A. Schausz in Alkmaar, die op zijn beurt het voorval direct aan Kriminalobersekretär Kurt Döring van de Sipo doorgaf. Op de twee boerderijen was toen al grote paniek uitgebroken. De ondergrondse strijders en de geëvacueerde Egmonder Klaas Schol maakten zelf ook dat ze wegwamen en doken onder bij Jacob Roemer in Akersloot.

Zodra de schoten hadden geklonken, vluchtten ook Wim van Diepen samen met Niek Adrichem die nog snel wat mondvoorraad meenam, wat toen schaars was want hij wist niet hoe lang hij weg zou blijven. In zijn radeloosheid probeerde hij ook nogmaals zijn vrouw te overreden om te vluchten. Maar deze was echter zo kordaat om op de boerderij te blijven. Immers, men kon toch niet de veestapel aan zijn lot overlaten. Niek en Wim vluchtten in de richting Dorregeest.

Wim haatte de knallen. Hij was een paar maanden terug al getuige geweest van een eerdere executie bij de provinciale weg en hij had ze toen ook zien vallen. Hij stak zijn wijsvinger naar voren en schokte van links naar rechts. Ze werden gewoon neergemaaid. Ze lagen dwars over elkaar heen. Hij durfde heel lang niet langs die plek te lopen, *“die angst houd je heel lang bij je”*, verklaarde hij.

De boerderij van Adrichem voordat hij in brand gestoken werd.

Op de vlucht na de dood van de Duitse soldaat

De verzetsgroep onder leiding van Theo Tromp, zag nog kans om het nodige materiaal mee te nemen en weg te moffelen. Ook Wim van Diepen en de 15-jarige boerenknecht Piet Min vluchtten door het weiland en prikkeldraad richting Akersloot. Tegen de zin van Adrichem bleef zijn vrouw dus achter om op het vee te passen. Ook een zwager van Niek Adrichem, Cor Meijne bleef achter. Hij zorgde er voor, dat het lijk van de neergeschoten jonge soldaat onder wat mest in een voor (een door ploegen ontstane groef) van de bietenkuil werd begraven. Alleen enkele vrouwen en kinderen bleven achter, onder wie de zevenjarige Will Schol, het zoontje van Klaas Schol, uit Egmond, die allebei tijdelijk onderdak hadden bij boer Adrichem. Kort daarna verschenen 's avonds om ongeveer 20:00 uur vijftien Duitse soldaten, het SS overvalcommando Petri, uit Alkmaar om een onderzoek in te stellen. Will Schol herinnert het zich nog goed: *"De Duitsers kwamen aan met veel lawaai en geweren en iedereen moest 'raus'".*

Cor Meijne werd op niet al te zachtzinnige wijze ondervraagd, maar bleef ondanks dat hij met geweerkolven werd bewerkt, hardnekkig zwijgen. Uiteindelijk werd het lijk toch onder een mesthoop, toegedekt met wat zand, ontdekt. Nadat de aarde was verwijderd, werd Meijne gedwongen het lijk op zijn schouders te nemen en naar de Provinciale weg te dragen. Die afstand is niet gering en bedraagt enige honderden meters. Onder geleide ging hij weer terug naar de boerderij. Hier werd hij gedwongen een stuk touw te zoeken. Het touw, dat hij de Duitsers ter hand stelde, was lang en gevlochten van strohalm-touw-tjes. Dit was zodanig verward, dat het de Duitsers nogal wat moeite kostte om het te ontwarren.

Cor Meijne.

Daardoor was hun aandacht even verslapt. Meijne begreep wel, dat zijn laatste uur had geslagen en zag zijn kans schoon. Plotseling sloeg hij zijn machtige armen omwijd, het was een boom van een kerel, en duwde de naast hem staande Duitser opzij en zo snel hij kon maakte hij zich uit de voeten en vluchtte het weiland in. De Duitsers losten menig salvo, richting de vluchteling, maar Meijne had dekking in een greppel gezocht en de kogels misten hun doel. Toen het schieten verstomde, nam hij de benen dwars door weilanden en sloten. Na nog twee keer dekking te hebben gezocht kwam hij bij een tocht, waar hij doorheen moest waden. Hij kwam nog twee palendieven tegen, die waren weggekropen en schrokken, omdat ze dachten dat hij een Duitser was. Geholpen door de duisternis wist hij zich in veiligheid te stellen. Hij kende de weg natuurlijk als zijn broekzak.

Eindelijk bij de boerderij van Cor Groot vroeg hij doornat om onderdak. Daarna ging hij weer verder naar zijn zwager Cor Adrichem. Hij kroop over de Rijksweg naar de overkant. Bij toeval vloog er een Engels vliegtuig over, waar alle zoeklichten van de Duitsers op gericht waren, waardoor hij snel dekking kon zoeken. Inmiddels was politiemann Prins al bij mevrouw Meijne langs geweest om te vertellen, dat haar man vermoedelijk dood was. Meijne had de hele nacht in allerlei tuinen in de buurt rondgezwakt. Om 6:00 uur 's-morgens sprong hij op de fiets richting Heiloo. Bij de witte kerk kwam hij dezelfde witte auto tegen, die daags te voren het lijk van de Duitser had geborgen. Meijne zakte door de grond en verborg zijn gezicht in zijn pet. Vervolgens heeft hij bij Adam Konijn aan het Hoeverpad 3 dagen in het hooi geslapen, omdat hij het niet durfde om op een bed te slapen. Hij ging nog een uur naar huis om te laten weten, dat hij nog leefde en vertrok daarna snel naar Amsterdam. Na een week keerde hij weer terug in Limmen.

Cor Meijne ontsnapte aan de dood. Als hij gepakt zou zijn, zou hij als vergeldingsmaatregel worden doodgeschoten samen met nog acht willekeurige andere Limmers.

Het verhoor van de vrouwen

Gedurende de hele nacht bleef het Duitse commando rond de boerderij. Het zou voor de vrouwen een ware marteling worden. Om de beurt werden mevrouw Adrichem en mevrouw van Diepen voor een verhoor geroepen. Bij het passeren fluisterde mevrouw Adrichem mevrouw van Diepen steeds in het oor; *"Spreek de waarheid!!"*. Dit alleen kan ons nog een weinig helpen dacht mevrouw Adrichem. Ook aan deze foltering kwam een eind. Mevrouw Adrichem had echter een vooruitziende blik. Zij had zich al met de gedachte verzoend, dat ook de boerderij ten prooi zou vallen aan de verwoesting. Dat gebeurde immers toch dagelijks op willekeurige plaatsen?

De gevonden soldaat was de 19-jarige Johann Meiners, die werd overgebracht naar het Marine-Lazarett in Heiloo. Volgens Kurt Hermann August Döring, Lid van Sicherheitsdienst en gelegerd in Alkmaar, heeft een arts verklaard, dat het Duitse slachtoffer zand in zijn longen had en door verstikking om het leven was gekomen en dus levend was begraven. Dit werd echter ontkend door mevrouw Adrichem-Klaver, die op de Nesdijk 1 woonde. In een na de oorlog afgelegde verklaring vertelde ze: *"Hij heeft minstens een kwartier levenloos op de grond gelegen, er zat geen beweging meer in."*

De wraak van de bezetters liet niet al te lang op zich wachten.

De volgende morgen

Bij het krieken van de dag liet mevrouw Adrichem haar nog jeugdige kinderen helpen hun kleren naar buiten te dragen. Later dekte zij die met stro af.

Op vrijdagmorgen 6 april 1945 omstreeks 9:00 uur reed een groep SIPO medewerkers het erf van boerderij Adrichem op. Zij haalden, zonder waarschuwing vooraf, twee beste paarden, vijf beste koeien en varkens uit de stallen van Adrichems pachtboerderij (eigendom van de RK Stichting Pauselijk Liefdewerk van de H. Apostel Petrus te Breda). Het overige vee werd over de boeren in de omtrek verdeeld. De eenden om het erf werden in de sloot doodgeschoten. Mevrouw Adrichem kreeg tien minuten de tijd om nog enig huisraad te redden.

De familie Adrichem voor de resten van de afgebrande boerderij v.l.n.r. Cor Meijne, Niek Adrichem, (pleeg)zoon Tom, Gerie-Adrichem-Klaver en (pleeg) dochter Johanna.

Vuurzee op de plek des onheils

De boerderij met inventaris werd in brand gestoken. Ook twee bij de boerderij staande schuren met inventaris, hooi en stro werden aangestoken, evenals de auto, een Chevrolet uit 1936, van boer Adrichem. Het geheel, met daarin de nog onder het hooi verborgen wapens, brandde als een fakkel en dat was zelfs vanuit Akersloot te zien. Op één na alle schuren brandden af. Behalve die van de varkens, een zeug met twee biggen. De zeug was met geen mogelijkheid bij zijn biggen weg te krijgen en liet zich niet verdrijven en daar hadden de Duitse zwijnen kennelijk respect

voor gehad. Het leven van dieren was blijkbaar belangrijker dan dat van mensen. Toen de 39-jarige boerin G.C. Adrichem-Klaver uit de reeds brandende boerderij een, de vorige avond uit voorzorg klaargezet kistje met geld en waardepapieren, trachtte te redden, vond zij dit leeg.

Afschrift.

Der Befehlshaber
der Sicherheitspolizei und des SD
für die besetzten Niederländischen Gebiete
Einsatzkommando Amsterdam.

Amsterdam, den 6. April 45.

An
den Herrn Bürgermeister der Gemeinde Limmen
In Limmen.

Betrifft: Standrechtliche Erschiessung von 10 Niederländern.

Vorgang: Ohne.

Als Vergeltungsmassnahme für den am 5.4.45 verübten
Mordanschlag auf einen Wehrmachtangehörigen in Limmen wurden
am 6.4.45 folgende Personen öffentlich standrechtlich in Limmen
erschossen:

✓ 1.) Cote	, Johannes, Pieter, geb. 11.9.07 in Helenaveen,
wohnh. in Velsen, Terrasweg 30.
✓ 2.) Pommerel	, Willem, geb. 20.3.94 in Amsterdam, wohnh. in
Hoorn, Geldeloozeweg 19,
✓ 3.) van Marle	, Machiel, geb. 18.4.15 in Zaandam, wohnh. in
Zaandam, Ooievaarstraat 56,
✓ 4.) Koning	, Piet, geb. 9.2.23 in Alkmaar, wohnh. in Stompe-
toren, Noordervaart D 35,
✓ 5.) Haverkamp	, Frederik Johan, geb. 3.3.04 in A'dam, wohnhaft
in Alkmaar, Julv. Stolberglaan 2,
✓ 6.) Smoorenburg	, Johannes, geb. 27.5.21 in Amsterdam, wohnh.
in Amsterdam, Tooropstr. 69,
✓ 7.) Middelhof	, Stephanus Martinus, geb. 5.2.24 in Alkmaar,
wohnh. in Alkmaar, v. Everdingenstraat 13,
✓ 8.) de Rooy	, Johannes, geb. 1.12.23 in Hoeven, wohnh. in
Badhoevedorp Nw. Meerdijk 295,
✓ 9.) Heerschop	, Hendrik, geb. 18.5.26 in Bussum, wohnh. in
Hilversum, Noordsche Bos 31 a,
✓ 10.) Godijn	, Nicolaas, geb. 20.8.00 in Hilversum, wohnh. in
Hilversum, Reestraat 9,

Ich bitte, die Angehörigen zu verständigen und den Tod zu
beurkunden.

Der Abtransport der Leichen und ihre Bestattung sind aus Kosten
der Gemeinde Limmen erfolgt. Die Regelung der Bestattungskosten
bitte ich möglichst schleunigst zu veranlassen.

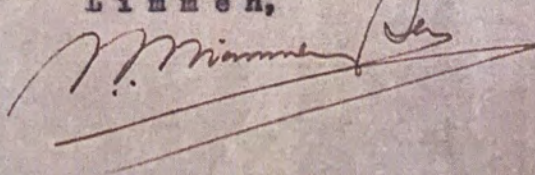
Die im Gefängnis Weteringschans in Amsterdam befindlichen Sachen
der Genannten bitte ich bis zum 1.5.45 abholen zu lassen, da
sonst anderweitig darüber verfügt wird.

Der Einsatzkommandoführer:

(get.)

SS. Sturmbannführer.

Voor afschrift,
de secretaris der gemeente
L i m m e n,

De tweede executie

Naast Meijne zijn op 6 april 1945 nog eens tien boeren, voornamelijk veehouders, aan de dood ontsnapt tijdens de oorlog. Enkele mensen waren door burgemeester Nieuwenhuijsen verzocht om zich te bekommeren om de boerderij van Adrichem. Ze kwamen blijkbaar 's-morgens in alle vroegte kijken bij de boerderij nadat deze in brand was gestoken. De Duitsers hielden hen aan bij het begin van de Nesdijk. De ca. tien boeren werden op een rij gezet en de geweren werden op hen gericht, klaar om ze te executeren, als represaille voor het doodschieten van de Duitse soldaat. Een hooggeplaatste Duitse officier, Sonderführer Heinz Erve uit Castricum, die fel tegen de oorlog was, en 'toevallig' langskwam op de fiets wist dit te voorkomen. Een Sonderführer had een administratieve functie. Omdat hij verantwoordelijk was voor de agrarische sector kende hij de meeste boeren en pleitte hen vrij. Ze hadden ook allemaal een ausweis van het gemeentehuis gekregen, maar doordat ze hun handen omhoog moesten houden, konden ze die niet laten zien. Omdat hij ook hoger in rang was, gelastte hij de executie te staken. Onder de boeren waren onder meer Cor Groot van de Uitgeesterweg, Jan Rommel en Anton Hunnekink. Limmen ontsnapte zodoende aan een groot drama.

Terwijl de resten van de boerderij nog nasmeulden, kwam er opnieuw een groep Duitsers aanrijden. Ook nu waren er in de loop van de middag, als vervanging

van de tien Limmers, een tiental gevangenen uit het Huis van Bewaring aan de Weteringschans in Amsterdam gehaald en naar Limmen gebracht. Dicht bij de resten van de boerderij kwamen rond 13:00 uur de slachtoffers één voor één uit de vrachtwagen. Ze moesten

achteruit een steil trapje aflopen. Ze waren als misdadigers aan de handen geboeid. Zo werden zij, met dr. Haverkamp liggend op een brancard tussen hen in, naar de plaats van hun terechtstelling gedreven. Achter de boerderij werden alle tien weerloze aan elkaar gekoppelde mannen in opdracht van SS-Untersturmführer Johann Friedrich Stöver neergeschoten, door een groepje soldaten, dat op een tiental meters afstand stond. Dr. Frits Haverkamp (zwaar gewond bij een eerdere ontsnappingspoging) werd liggend vastgesnoerd op een brancard doodgeschoten. Meedogenloos en zinloos waren zij afgemaakt als afschrikwekkend voorbeeld voor de Limmer bevolking.

Nadat de mannen één voor één waren gedood, werden ze weer als kadavers op de vrachtauto gegooid en weggevoerd. Untersturmführer Johann Friedrich Stöver handelde ook dit keer in opdracht van Willy Lages, die op zijn beurt weer opdrachten kreeg van Karl Eberhard Schöngarth hoofd van Sicherheitsdienst. Stöver leidde eerdere executies in o.a. Amsterdam, Zaandam en Halfweg. Ook was hij eerder ondercommandant geweest van kamp Amersfoort, tot hij zich in december 1944 moest melden bij Aussendienststelleleiter Willy Lages in Amsterdam.

Willy Lages (zie pag. 126) was niet aanwezig bij de executies. Hij gaf de burgemeester van Limmen schriftelijk opdracht de families op de hoogte te stellen. Maar het duurde wel even voor de burgemeester alle adressen van de overledenen opgespoord had. Pas op 3 mei 1945 werden de geëxecuteerden door de burgemeester als ambtenaar van de burgerlijke stand ingeschreven in het overlijdensregister van Limmen, met 6 april 1945 en 13:00 uur als datum en tijdstip van overlijden.

Johann Friedrich Stöver.

Bekanntmachung

Der Höhere **⚡**- und Polizeiführer Nord- west gibt bekannt:

Wegen des feigen Mordanschlags auf Angehörige der Besatzungsmacht in Limmen am 5. April 1945 wurde am 6 d. M. eine Anzahl Terroristen und Saboteure am Tatort öffentlich standrechtlich erschossen. Ausserdem wurde der Bauernhof, auf den der Tat ausgeführt wurde, eingäschert.

Abreißen oder Beschädigen dieses Plakates ist strafbar.

ARCHIEF
GEMEENTE LIMMEN

Bekendmaking

De Höhere **⚡**- und Polizeiführer Nord- west maakt bekend:

Ten gevolge van den laffen moordaanslag op leden van de bezettende macht in Limmen op 5 April 1945, werd op 6 dezer een aantal terroristen en saboteurs op de plaats van de daad in het openbaar standrechtelijk doodgeschoten. Bovendien werd de boerderij, waarop de aanslag plaatsvond, in de asch gelegd.

Afscheuren of beschadigen van dit plakkaat is strafbaar.

Daarmee was de wraakactie van de bezetters dezelfde als die van 7 januari, eerder dat jaar. In juni 1945 werden hun lichamen ontdekt in de duinen van Overveen, waar gedurende de oorlog tussen de mijnenvelden massagraven met in totaal 422 lichamen in 45 kuilen waren ontstaan. De Wehrmacht had de lichamen van slachtoffers van januari ongekist in kuilen gedumpt. De begrafenisondernemer Bleekemolen bleek de slachtoffers van deze fusillade van april te hebben ontdaan van hun sieraden en schoenen. Net als bij de terechtstellingen van januari 1945 stuurde Bleekemolen een vette rekening naar de gemeente Limmen.

Dit zijn de namen van de tweede groep van 10 slachtoffers.

Johannes Pieter Coté
Dr. Frits Haverkamp
Johannes Smoorenburg
Piet Koning
Machiel van Marle
Willem Pommerel
Steph Middelhoff
Janus de Rooij
Hendrik Heerschop
Nicolaas Godijn

Identificatie en het herbegraven 2

Twee maanden na de fusillade van 6 april 1945 werd in het duingebied bij Overveen een grafkuil (aangeduid als Grafkuil HH) geopend, waarin de stoffelijke overschotten van tien mannen werden aangetroffen. Dokter M.B.E. Nilant patholoog-anatoom aan het Binnengasthuis in Amsterdam constateerde, dat zeven van de tien slachtoffers onder andere een schot in de schedel hadden gekregen. Haverkamp had in totaal tien schotwonden; bij van Marle, die zes schotwonden had, bleken ook drie linker ribben te zijn gebroken, waarschijnlijk als gevolg van martelingen. Coté, Van Marle en Smoorenburg droegen in hun broekzakken een 'vleeszakje' van de firma J. Bak (belegde broodjes) Wagenstraat 165, Den Haag. Het winkelmerk was met rood potlood kruisvormig doorgekrast en vervangen door een eronder geplaatst ronde stempel: een schild met kruis in het midden en twee leeuwtjes ter weerszijden en in de rand de tekst 'dienst voor speciale hulpverlening'.

Op 5, 12 en 24 juli werden de stoffelijke overschotten geïdentificeerd door de weduwen van Coté, Godijn en Van Marle, de vaders van Heerschop, Middelhoff, de Rooij en Smoorenburg en de broers van Haverkamp, De Koning en Pommerel.

In eerste instantie werden in de tweede helft van 1945 negen van de tien slachtoffers herbegraven op de Eerebegraafplaats te Bloemendaal. Toen hierna bleek, dat N. Godijn niet als gevolg van verzetsactiviteiten was gearresteerd, werden zijn stoffelijke resten later herbegraven op het Nederlandse ereveld in Loenen.

Eind 1945 werden acht van de tien in Grafkuil HH (gedenksteen 3) gevonden mannen herbegraven in grafvak 8 op de Eerebegraafplaats te Bloemendaal.

Strafzaak Bleekemolen

Op 10 december 1947 werd voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam de politieke strafzaak behandeld tegen de Amsterdamse begrafenisondernemer J.B.J.M. Bleekemolen, die van 1936 tot 1945 lid was van de N.S.B. Hij had op ergerlijke wijze een groot aantal gefusilleerden ter aarde besteld, bijgestaan door de Amsterdamse garagehouder Pierre van Lee en twee leden van de Duitse Feldgendarmarie. De gefusilleerden werden van ringen, overige sieraden en schoenen beroofd. Bleekemolen ontving gemiddeld fl. 200,— voor iedere gefusilleerde. Mr. Gelinck, advocaat fiscaal bij het bijzonder gerechtshof in Amsterdam, vergeleek hem met een jakhals. Hij eiste 15 jaar gevangenisstraf. Hij werd uiteindelijk veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf. Garagehouder van der Lee kreeg 5 jaar. Hiernaast het krantenverslag van deze rechtszitting.

Adolf Max Gölder werd veroordeeld tot 2½ jaar cel en op 15 september 1949 werd hij het land uitgezet. Hanns Rauter werd op 12 januari 1949 ter dood veroordeeld, wat op 25 maart 1949 werd uitgevoerd. Walter Albers werd veroordeeld tot 12 jaar en na gratie op 22 december 1952 het land uitgezet. Willy Lages werd veroordeeld tot de doodstraf, wat in 1952 werd omgezet in levenslang. Begin 1966 werd hij wegens een ernstige ziekte vrijgelaten en het land uitgezet naar Duitsland, waar hij in april 1971 in vrijheid overleed.

Ergerlijk feit aan het licht gekomen

Amsterdamse begrafenisondernemer als menselijke hyena

De stoffelijke overschotten van door de Duitsers als represaille gefusilleerde Nederlanders werden, gedurende de laatste vijf maanden van de oorlog, althans voor zover het de fusillades in de provincie Noord-Holland aangaat, door een Amsterdamse begrafenisondernemer ongekist op een vrachtwagen gestapeld, daarop naar de duinen bij Overveen vervoerd en daar in een massagraf begraven. Tevoren ontdeed de ondernemer ze van hun schoenen en eventuele waardevolle bezittingen, waaronder ringen, waarvan hij een gedeelte voor zich zelf behield. Vervolgens bracht hij de gemeenten, waarin de slachtoffers woonachtig waren geweest, de kosten der begravingen in rekening, waarop hij steeds een bepaald bedrag voor de niet gebruikte kist vermeldde. Gemiddeld ontving hij op deze wijze f 200,— voor iedere gefusilleerde Nederlander.

Begroef gefusilleerden

Dit kwam gisterochtend aan het licht tijdens een zitting van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, waar de ondernemer zich voor zijn houding tijdens de bezetting had te verantwoorden. Het is de 49-jarige J. B. J. M. Bleekemolen uit Amsterdam, die in 1936 lid der N.S.B. werd en dat tot aan de bevrijding toe gebleven is. Hij werd in zijn werk bijgestaan door de Amsterdamse garagehouder Pierre van Lee, die zijn vrachtwagen voor het vervoer der gefusilleerden ter beschikking stelde. Het werk geschiedde op verzoek van S.S.-Hauptsturmführer W. Albers en de 48-jarige Kriminal-Sekretär F. Viernmann van de Sicherheitspolizei, die zich verder niet met de begravingen bezig hielden. Zo waren de verlaten duinen van Overveen, die tot z.g. Sperrgebiet verklaard waren, er in de lange maanden van de hongervinter getuige van, hoe telkens opnieuw Bleekemolen en van Lee, bijgestaan door twee Duitse leden van de Feldgendarmarie, de spaden in de grond staken om vervolgens de overschotten van de gefusilleerden aan te dragen en in de kuilen te leggen, nadat ze van schoenen en ringen waren beroofd. Daarna werden ze nog met chloorkalk bestrooid alvorens het graf gedicht werd. In totaal heeft men na de bevrijding in diverse massagraven 422 overschotten aangetroffen, waarvan er 418 konden worden geïdentificeerd.

„Ik wist, dat de verzorging der begravingen bij ons in goede handen was”, zo zeide verdachte voor het Hof. „Ik, — on de gefusilleerden toen niet langs de kant van de weg laten liggen.”

Pres.: „U had het aan de Duitsers kunnen overlaten. Die hadden het niet beroofter kunnen doen, al zouden ze dat gewild hebben.”

TRIESTE REIS NAAR HET CREMATORIUM

Mr. F. W. v. Schaack Mathon staaft deze uittaling met schriftelijke getu-

genverklaringen van personeelleden van het crematorium te Velsen. Voor November 1944 bracht Bleekemolen de neergeschoten slachtoffers der Duitse terreur n.l. naar dit crematorium. Onder meer geschiedde dit met de lichamen der 29 in de Apollolaan te Amst. gefus. vaderlanders. Ongekist waren deze op de open vrachtwagen van Van Lee gestapeld en met een zeil bedekt. Zonder enige pleidit, integendeel, met een ruwheid, waarvan volgens de verklaringen van het crematoriumpersoneel zelf, vele onder hen ernstig aanstoot hadden genomen, waren de overschotten der ongelukkigen van de wagen geladen en in de doodkisten gedeponeerd, die daar gereed stonden.

Nadat de gastover in November 1944 uitviel werden de slachtoffers van de nog volgende fusillades (o.a. in Alkmaar, Purmerend en Limmen) in de duinen van Overveen begraven.

„Bij de crematies”, zo verweerde verdachte zich, „was het op verzoek van de directeur, dat ik de schoenen der gefusilleerden uittrok, omdat het zoalbeslag mogelijk moeilijkheden zou kunnen opleveren bij de verassing. Uit gewoonte heb ik dit ook in de duinen voortgezet”. Hij zeide voorts daaruit nimmer enig financieel voordeel te hebben getrokken, maar de schoenen voor het grootste gedeelte thuis verbrand te hebben, omdat ze wegens hun ouderdom onbruikbaar waren. De president achtte het zonderling, dat verdachte de moeite nam zulke oude schoenen mee te nemen; alleen om ze thuis te verbranden. Daarop vulde verdachte aan, dat hij sommige nog wel bruikbare paren had weggegeven aan mensen, die daarom dringend verlegen zaten.

Kriminal-Sekretär Viernmann, die als getuige gehoord werd, deelde mede, dat hij aanvankelijk Bleekemolen verzocht had de schoenen ter beschikking te stellen van de N.S.V. Dit zou enkele malen inderdaad geschied zijn, maar het was zulke „alte Rummel”, dat Viernmann tenslotte welgerde ze in ontvangst te nemen.

De voormalige SS-Hauptsturmführer Albers verklaarde als getuige, dat hij éénsmaal 12 ringen in ontvangst had genomen van de verdachte en deze had afgegeven aan burge-meester Voûte.

Een andere gedetineerde getuige was de 58-jarige C. J. Raadsheer, die als accountant van Bleekemolen tot driemaal toe aan het begraven der slachtoffers had deelgenomen. Deze bevestigde, dat de begravingen op last van de Duitsers strikt geheim moesten worden gehouden en dat niemand mocht vernemen op welke plaats de gefusilleerden ter aarde waren besteld.

Tot gistermiddag half drie zette het Bijzonder Hof het onderzoek voort. Ditmaal was de 57-jarige Pierre van Lee, een der drie directeurs van een garagebedrijf aan de Ceintuurbaan te Amsterdam, de verdachte. Van Lee had n.l. de vrachtwagens ter beschikking gesteld, waarin de gefusilleerden werden vervoerd en had deze steeds zelf bestuurd.

Uit het verhoor bleek, dat hij — zij het in mindere mate — had deelgenomen aan het „begraven” der slachtoffers.

EEN JAKHALS

In zijn requisitoir vergeleek mr. Gelinck Bleekemolen met een jakhals. Tot zijn spijt kon mr. Gelinck niet de doodstraf eisen, omdat van verdachte Bleekemolen niet gebleken is, dat hij ernstig verraad had gepleegd of politieke moorden had begaan. Tenslotte eiste hij tegen Bleekemolen 15 jaar en tegen de naar zijn mening minder schuldige ex-groenpleider der NSB Van Lee 6 jaar gevangenisstraf.

Uitspraak op 12 December a.s.